

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 186 (XXX) — Nr. 570

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Vineri, 6 iulie 2018

SUMAR

	<u>Pagina</u>
ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE	
Decizia nr. 12 din 14 mai 2018 (Completul competent să judece recursul în interesul legii).....	2–9
Decizia nr. 34 din 14 mai 2018 (Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept).....	10–16

ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

COMPLETUL COMPETENT SĂ JUDECE RECURSUL ÎN INTERESUL LEGII

DECIZIA Nr. 12

din 14 mai 2018

Dosar nr. 173/1/2018

Iulia Cristina Tarcea	— președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție — președintele completului
Lavinia Curelea	— președintele delegat al Secției I civile
Eugenia Voicheci	— președintele Secției a II-a civile
Ionel Barbă	— președintele Secției de contencios administrativ și fiscal
Mirela Sorina Popescu	— președintele delegat al Secției penale
Viorica Cosma	— judecător la Secția I civilă
Simona Lala Cristescu	— judecător la Secția I civilă
Lavinia Dascălu	— judecător la Secția I civilă
Nina Ecaterina Grigoraș	— judecător la Secția I civilă
Raluca Moglan	— judecător la Secția I civilă
Adina Georgeta Nicolae	— judecător la Secția I civilă
Mihaela Paraschiv	— judecător la Secția I civilă
Simona Gina Pietreanu	— judecător la Secția I civilă
Carmen Elena Popoiag	— judecător la Secția I civilă
Eugenia Pușcașiu	— judecător la Secția I civilă
Aurelia Rusu	— judecător la Secția I civilă
Bianca Elena Țăndărescu	— judecător la Secția I civilă
Romanița Ecaterina Vrînceanu	— judecător la Secția I civilă
Rodica Susanu	— judecător la Secția I civilă
Ruxandra Monica Duță	— judecător la Secția a II-a civilă
Iulia Manuela Cîrnu	— judecător la Secția a II-a civilă
Andreea Marchidan	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Iuliana Măiereanu	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Simona Elena Cîrnaru	— judecător la Secția penală
Dan Andrei Enescu	— judecător la Secția penală

Completul competent să judece recursul în interesul legii ce formează obiectul Dosarului nr. 173/1/2018 este constituit conform dispozițiilor art. 516 alin. (1) din Codul de procedură civilă și ale art. 27² alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare (*Regulamentul*).

Ședința este prezidată de doamna judecător Iulia Cristina Tarcea, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este reprezentat de doamna procuror Diana Berlic.

La ședința de judecată participă doamna magistrat-asistent Elena Adriana Stamatescu, desemnată în conformitate cu dispozițiile art. 27³ din Regulament.

Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul competent să judece recursul în interesul legii a luat în examinare recursul în interesul legii declarat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Cluj referitor la interpretarea dispozițiilor Legii nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare (*Legea nr. 165/2013*), referitoare la posibilitatea acordării în compensare, pentru imobilele preluate abuziv, și a altor bunuri decât cele înscrise pe lista bunurilor întocmită în conformitate cu dispozițiile art. 22¹ alin. (5) din Normele de aplicare a Legii nr. 165/2013, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 401/2013 (*Normele de aplicare a Legii nr. 165/2013*), astfel cum au fost completate prin Hotărârea Guvernului nr. 89/2014.

Magistratul-asistent referă cu privire la obiectul recursului în interesul legii, precum și cu privire la faptul că la dosar au fost depuse hotărâri definitive contradictorii pronunțate de instanțele judecătorești, raportul întocmit de judecătorii-raportori, precum și punctul de vedere al procurorului general.

Doamna judecător Iulia Cristina Tarcea, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, acordă cuvântul doamnei procuror Diana Berlic, asupra recursului în interesul legii.

Doamna procuror Diana Berlic arată că procurorul general apreciază că este în litera și spiritul legii orientarea jurisprudențială potrivit căreia se pot atribui alte bunuri în compensare, fie condiționat de un abuz al administrației, dacă nu s-a întocmit lista bunurilor ce pot fi atribuite în compensare, nu există bunuri în listă sau sunt neatractive, bunul identificat de reclamant nu a fost introdus în listă etc., fie se pot atribui bunurile identificate de parte și neincluse în lista publicată, chiar necondiționat de constatarea unui abuz al administrației.

Subliniază că, în cadrul plângerii formulate împotriva dispoziției emise în temeiul Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945—22 decembrie 1989, republicată, cu modificările și completările ulterioare (*Legea nr. 10/2001*), ori al Legii nr. 165/2013, instanța de judecată are posibilitatea de a dispune atribuirea în compensare a unor bunuri din patrimoniul entității notificate, chiar și atunci când acestea nu au fost incluse în listele întocmite potrivit legii. În virtutea plenitudinii de jurisdicție, instanța va aprecia dacă anumite bunuri, indicate de persoana interesată, au fost excluse în mod nejustificat și abuziv din tabelul bunurilor disponibile.

Caracterul reparatoriu al legilor nr. 10/2001 și nr. 165/2013, ca legi speciale, derogatorii de la dreptul comun, face ca acestea să se aplice cu prioritate, înaintea dispozițiilor Legii administrației publice locale nr. 215/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare (*Legea nr. 215/2001*).

Adoptarea Legii nr. 165/2013, cu modificările și completările aduse prin Legea nr. 368/2013, a avut drept scop eficientizarea mecanismului de restituire în natură sau prin echivalent a bunurilor preluate abuziv, inclusiv sub forma acordării unor bunuri în compensare. A lăsa la latitudinea unității deținătoare stabilirea categoriilor de măsuri reparatorii ar însemna golirea de conținut a normei legale și deturnarea finalității legii speciale de reparație.

Legea nr. 165/2013 a fost adoptată ca urmare a pronunțării de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului a Hotărârii-pilot în Cauza *Maria Atanasiu și alții împotriva României*, în considerentele căreia s-a reținut obligația statului român de a respecta dreptul de proprietate, stabilind proceduri simple și eficiente, întemeiate pe măsuri legislative și o practică judiciară și administrativă coerentă. Acest deziderat se regăsește, de altfel, în expunerea de motive a legii.

Reprezentantul procurorului general subliniază că, în acest context, este excesiv și contrar scopului Legii nr. 165/2013 să se pretindă persoanelor îndreptățite să apeleze la calea contenciosului administrativ pentru dovedirea abuzului unității deținătoare, de vreme ce nu există niciun impediment ca această problemă să fie rezolvată pe calea plângerii formulate în condițiile art. 26 alin. (3) din Legea nr. 10/2001, respectiv art. 35 alin. (1) din Legea nr. 165/2013. Așadar, când persoana îndreptățită identifică prin diligențe proprii un bun ce poate fi atribuit în compensare, instanța nu poate refuza atribuirea acestuia, ca măsură compensatorie, fiind obligată să verifice situația de fapt și regimul juridic al bunului.

Pentru toate aceste considerente și având în vedere că s-a făcut dovada existenței practicii neunitare la nivelul instanțelor naționale, solicită admiterea recursului în interesul legii promovată de Colegiul de conducere al Curții de Apel Cluj și pronunțarea unei hotărâri de unificare a practicii.

Doamna judecătoarea Iulia Cristina Tarcea, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, declară dezbaterile închise, iar completul de judecată rămâne în pronunțare asupra recursului în interesul legii.

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra recursului în interesul legii, constată următoarele:

I. Sesiizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție

1. La data de 15 ianuarie 2018, Colegiul de conducere al Curții de Apel Cluj a sesizat Înalta Curte de Casație și Justiție cu soluționarea recursului în interesul legii privind problema de drept enunțată anterior.

2. Recursul în interesul legii a fost înregistrat la Înalta Curte de Casație și Justiție, formându-se Dosarul nr. 173/1/2018, cu termen de soluționare la 14 mai 2018.

II. Obiectul recursului în interesul legii

3. Din cuprinsul cererii de declanșare a acestui mecanism de unificare a practicii judiciare, formulate potrivit prevederilor art. 514 din Codul de procedură civilă de Colegiul de conducere al Curții de Apel Cluj, rezultă că în practica instanțelor de judecată nu ar exista un punct de vedere unitar cu privire la modul de interpretare a dispozițiilor Legii nr. 165/2013, referitoare la posibilitatea acordării în compensare, pentru imobilele preluate abuziv, și a altor bunuri decât cele înscrise pe lista bunurilor întocmită în conformitate cu dispozițiile art. 221 alin. (5) din Normele de aplicare a Legii nr. 165/2013, astfel cum au fost completate prin Hotărârea Guvernului nr. 89/2014. În acest sens s-a constatat că, în timp ce unele instanțe au apreciat că nu pot fi acordate în compensare, pentru imobilele preluate, alte bunuri decât cele înscrise pe lista bunurilor întocmită în conformitate cu dispozițiile legale invocate, alte instanțe au considerat că, dimpotrivă, pot fi acordate și alte bunuri decât cele înscrise pe această listă.

III. Prevederile legale supuse interpretării Înaltei Curți de Casație și Justiție

4. Înalta Curte de Casație și Justiție este chemată să interpreteze, în vederea aplicării unitare, următoarele prevederi legale:

Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare

Art. 1. — „(...) (2) În situația în care restituirea în natură a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist nu mai este posibilă, măsurile reparatorii în echivalent care se pot acorda sunt compensarea cu bunuri oferite în echivalent de entitatea investită cu soluționarea cererii formulate în baza Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945—22 decembrie 1989, republicată, cu modificările și completările ulterioare, măsurile prevăzute de Legea fondului funciar nr. 18/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și Legea nr. 1/2000 pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și celor forestiere, solicitate potrivit prevederilor Legii fondului funciar nr. 18/1991 și ale Legii nr. 169/1997, cu modificările și completările ulterioare, precum și măsura compensării prin puncte, prevăzută în cap. III. (...)”

Hotărârea Guvernului nr. 89/2014 pentru completarea Normelor de aplicare a Legii nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 401/2013

„**Articol unic.** — După articolul 22 din Normele de aplicare a Legii nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 401/2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 393 din 29 iunie 2013, se introduce un nou capitol, capitolul III¹ «Mecanismul și condițiile privind compensarea cu bunuri oferite în echivalent a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist», alcătuit din articolele 22¹—22³, cu următorul cuprins:

«CAPITOLUL III¹

Mecanismul și condițiile privind compensarea cu bunuri oferite în echivalent a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist

Art. 22¹. — (1) Măsura reparatorie a compensării cu bunuri oferite în echivalent, prevăzută de art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, se aplică de către entitatea investită cu soluționarea cererii formulate în baza Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945—22 decembrie 1989, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și constă în acordarea de bunuri, libere de orice sarcini, în echivalent valoric.

(2) Bunurile care pot face obiectul compensării, în condițiile legii, sunt terenurile, cu sau fără construcții, și construcțiile finalizate sau nefinalizate.

(3) Echivalența valorică între bunurile care au făcut obiectul cererii formulate în baza Legii nr. 10/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și bunurile care se acordă în compensare se stabilește prin aplicarea grilei notariale valabile la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare.

(4) În cazul construcțiilor nefinalizate, valoarea se stabilește proporțional cu stadiul de execuție, stabilit prin raport de expertiză tehnică, întocmit de un expert autorizat, în condițiile legii.

(5) Situația bunurilor care pot fi acordate în compensare se afișează la sfârșitul fiecărei luni atât pe site-ul entității investite cu soluționarea cererii formulate în baza Legii nr. 10/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare, cât și la sediul acesteia.

Art. 22². — Măsura compensării se aplică numai cu acordul persoanei îndreptățite.

Art. 22³. — Măsura compensării se dispune prin dispoziția, decizia sau, după caz, ordinul conducătorului entității investite cu soluționarea cererii formulate în baza Legii nr. 10/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare.»

IV. Examenul jurisprudențial

5. Colegiul de conducere al Curții de Apel Cluj a constatat existența practicii neunitare în privința problemei de drept ce face obiectul sesizării cu recurs în interesul legii, astfel:

Într-o primă interpretare s-a apreciat că nu se pot atribui în compensare alte bunuri decât cele menționate în lista prevăzută de art. 22¹ alin. (5) din Normele de aplicare a Legii nr. 165/2013, astfel cum au fost completate prin Hotărârea Guvernului nr. 89/2014.

În acest sens au fost invocate deciziile nr. 1.641/Ap din 7 decembrie 2015 și nr. 1.821/Ap din 8 decembrie 2016 ale Curții de Apel Brașov — Secția civilă, Decizia nr. 1.497 din 1 noiembrie 2016 a Curții de Apel Alba Iulia — Secția I civilă, sentințele Tribunalului București — Secția a IV-a civilă nr. 1.407 din 4 noiembrie 2016 (definitivă prin Decizia nr. 1.125/A din 20 decembrie 2017 a Curții de Apel București — Secția a III-a civilă și pentru cauze cu minori și de familie) și nr. 33 din 13 ianuarie 2016 (definitivă prin Decizia nr. 774 din 26 octombrie 2016 a Curții de Apel București — Secția a IV-a civilă), Sentința nr. 996 din 14 septembrie 2016 a Tribunalului București — Secția a V-a civilă (definitivă prin Decizia nr. 397 din 4 septembrie 2017 a Curții de Apel București — Secția a IV-a civilă), Sentința nr. 220/C din 19 decembrie 2016 a Tribunalului Bihor — Secția I civilă (definitivă prin Decizia nr. 466 din 30 iunie 2017 a Curții de Apel Oradea — Secția I civilă), Sentința nr. 60 din 3 februarie 2017 a Tribunalului Brăila — Secția I civilă, definitivă, deciziile nr. 221/R din 31 mai 2016 și nr. 2.149 din 13 octombrie 2015 ale Curții de Apel Cluj — Secția I civilă, Decizia nr. 1.239 din 18 noiembrie 2015 a Curții de Apel București — Secția a III-a civilă și pentru cauze cu minori și de familie.

Într-o altă interpretare, instanțele au considerat că se pot atribui în compensare și alte bunuri decât cele menționate în lista prevăzută de art. 22¹ alin. (5) din Normele de aplicare a Legii nr. 165/2013, astfel cum au fost completate prin Hotărârea Guvernului nr. 89/2014:

A. fie condiționat de constatarea unui abuz al administrației, cum ar fi: neîntocmirea, în mod abuziv, a listei bunurilor ce pot fi atribuite în compensare; inexistența bunurilor în listă; existența în listă a unor bunuri neatractive; neinclusiunea în listă a bunului identificat de reclamant etc.

În ilustrarea acestei opinii au fost depuse următoarele decizii: nr. 24/C din 16 martie 2015 și nr. 87/C din 6 iulie 2016 ale Curții de Apel Constanța — Secția I civilă; nr. 120 din 27 iunie 2017 a Curții de Apel Timișoara — Secția I civilă; nr. 232 din 13 aprilie 2017, nr. 2.658 din 4 decembrie 2015 și nr. 391 din 2 noiembrie 2017 ale Curții de Apel Cluj — Secția I civilă.

B. fie chiar necondiționat de constatarea unui abuz al administrației, apreciindu-se că este suficientă analiza instanței de judecată cu privire la caracterul liber de sarcini, înțeles inclusiv ca afectare sau nu a bunului solicitat unui interes public.

În acest sens au fost invocate: Sentința nr. 29/D din 27 ianuarie 2014 a Tribunalului Satu Mare — Secția I civilă, definitivă prin Decizia nr. 409 din 22 decembrie 2015 a Curții de Apel Oradea — Secția I civilă; Decizia nr. 454/Ap din 22 martie 2016 a Curții de Apel Brașov — Secția civilă; sentințele Tribunalului Brașov — Secția I civilă nr. 122/S din 22 iunie 2016 (definitivă prin Decizia nr. 1.702 din 24 noiembrie 2016 a Curții de Apel Brașov — Secția I civilă) și nr. 40/S din 19 februarie 2016, definitivă prin neapelare.

V. Jurisprudența Curții Constituționale

6. Dispozițiile art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 au făcut obiectul controlului de constituționalitate, fiind pronunțate până în prezent decizii de respingere a excepțiilor de neconstituționalitate.

7. Răspunzând criticilor de neconstituționalitate formulate în legătură cu acest text de lege, instanța de contencios constituțional a reținut că o lege nu este retroactivă atunci când modifică pentru viitor o stare de drept născută anterior și nici atunci când suprimă producerea în viitor a efectelor unei situații juridice constituite sub imperiul unei legi vechi, pentru că în aceste cazuri legea nouă nu face altceva decât să refuze supraviețuirea legii vechi și să reglementeze modul de acțiune în timpul următor intrării ei în vigoare, adică în domeniul ei propriu de aplicare.

8. Totodată, Curtea a arătat, în jurisprudența sa, că aplicarea unui regim juridic temporal diferit nu poate crea o stare de discriminare între diverse persoane, în funcție de actul normativ incident fiecăreia; altfel spus, inegalitatea de tratament juridic prin comparație cu acele persoane ale căror dosare de despăgubire au fost soluționate sub imperiul Legii nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, cu modificările și completările ulterioare, adică anterior intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, nu reprezintă un viciu de constituționalitate, fiind rezultatul unor regimuri juridice diferite, aplicate succesiv în timp, incidente în virtutea principiului *tempus regit actum*.

9. De asemenea, Curtea a reținut că în materia acordării de despăgubiri pentru abuzurile petrecute în regimul trecut, statul are o largă marjă de apreciere asupra modalităților concrete de acordare. Legea nr. 165/2013 concretizează opțiunea legiuitorului român față de recomandările cuprinse în Hotărârea-pilot din 12 octombrie 2010, pronunțată în Cauza *Maria Atanasiu și alții împotriva României*, astfel fiind adoptată o serie de proceduri, implicând, *inter alia*, termene concrete de soluționare a dosarelor de despăgubire, de natură să imprime sistemului de despăgubiri eficiență și o previzibilitate sporită.

10. În acest sens sunt relevante, spre exemplu, Decizia nr. 662 din 15 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 885 din 26 noiembrie 2015; Decizia nr. 268 din 10 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 544 din 20 iulie 2016; Decizia nr. 388 din 14 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 835 din 21 octombrie 2016; Decizia nr. 600 din 20 septembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 973 din 5 decembrie 2016 etc.

11. Cu privire la aspectul care interesează problema măsurilor reparatorii în echivalent, Curtea Constituțională a statuat că forma inițială a normei art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, care nu mai prevedea posibilitatea acordării de bunuri în compensare, este neconstituțională, deoarece are caracter arbitrar și imprevizibil (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 210 din 8 aprilie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 418 din 5 iunie 2014).

VI. Jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului

12. Jurisprudența instanței de contencios european care are legătură adiacentă cu problema de drept ridicată de prezenta sesizare este cea privitoare la dreptul de acces la un tribunal independent și imparțial, astfel cum va fi menționată în considerentele deciziei, în partea de analiză asupra acestui aspect relevant pentru modalitatea de dezlegare a obiectului recursului în interesul legii.

VII. Opinia Colegiului de conducere al Curții de apel Cluj

13. Colegiul de conducere al Curții de apel Cluj nu și-a exprimat opinia asupra problemei de drept ce face obiectul recursului în interesul legii de față.

VIII. Opinia procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

14. Constatând existența a două orientări jurisprudențiale distincte în problema de drept ce face obiectul recursului în interesul legii, procurorul general a apreciat ca fiind în litera și spiritul legii orientarea care a reținut că se pot atribui alte bunuri în compensare, fie condiționat de un abuz al administrației, în

situația în care nu s-a întocmit, în mod abuziv, lista bunurilor ce pot fi atribuite în compensare, nu există bunuri în listă ori lista cuprinde bunuri neatractive etc., fie se pot atribui bunurile identificate de parte și neincluse în lista publică, chiar necondiționat de constatarea unui abuz al administrației.

15. După ce a expus evoluția cadrului legal cu privire la posibilitatea acordării de măsuri reparatorii în echivalent sub forma compensării cu alte bunuri, practica în materie a Curții Constituționale și a Înaltei Curți de Casație și Justiție, procurorul general a conchis că, în virtutea plenitudinii de jurisdicție, instanțele de judecată evocă fondul, stabilind nu doar calitatea reclamanților, de persoane îndreptățite la măsurile reparatorii prevăzute de Legea nr. 10/2001 și Legea nr. 165/2013, existența și întinderea dreptului de proprietate, ci și tipul măsurilor reparatorii ce pot fi acordate acestora (restituirea în natură a imobilului preluat abuziv, în măsura în care aceasta este posibilă sau acordarea de măsuri reparatorii prin echivalent — compensarea cu alte bunuri sau compensarea prin puncte), respectiv dacă entitățile investite cu soluționarea notificărilor au aplicat în mod corect dispozițiile legale privind natura măsurilor compensatorii propuse sau acordate persoanei îndreptățite.

16. Procurorul general a apreciat că este excesiv și, totodată, contrar scopului Legii nr. 165/2013 să se pretindă persoanelor îndreptățite să apeleze la calea contenciosului administrativ pentru a dovedi că, în mod abuziv, nu au fost incluse pe listele prevăzute de lege ca fiind obligatoriu de întocmit de către unitățile deținătoare a unor bunuri care să poată fi oferite în compensare, din moment ce nu există niciun impediment ca această problemă să fie rezolvată pe calea plângerii formulate în condițiile art. 26 alin. (3) din Legea nr. 10/2001, respectiv art. 35 alin. (1) din Legea nr. 165/2013.

17. Procurorul general a observat că, și în cadrul opiniei doctrinare care consideră că pot fi acordate în compensare doar bunuri cuprinse în lista întocmită potrivit legii, s-a acceptat că, în măsura în care persoana îndreptățită identifică un bun despre care apreciază că i-ar putea fi dat în compensare, dar care nu este trecut în lista bunurilor disponibile, aceasta are deschisă posibilitatea de a se adresa instanței de judecată în vederea includerii bunului în lista bunurilor disponibile ori de a solicita acordarea acestuia în compensare.

18. De aceea, în interpretarea dispozițiilor legale ce fac obiectul prezentului recurs în interesul legii, a opinat că instanțele pot atribui, în compensare, alte bunuri disponibile atunci când, în mod abuziv, entitățile notificate sau unitățile deținătoare nu le-au inclus în lista prevăzută de lege sau nu au întocmit această listă.

IX. Opinia judecătorilor-raportori

19. Judecătorii-raportori, constatând îndeplinite condițiile de admisibilitate a recursului în interesul legii prevăzute de art. 514 și 515 din Codul de procedură civilă, au apreciat că, în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, coroborate cu art. 221—art. 223 din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 165/2013, astfel cum au fost completate prin Hotărârea Guvernului nr. 89/2014, pot fi acordate în compensare și alte bunuri decât cele menționate în lista întocmită de entitatea investită cu soluționarea cererii formulate în baza Legii nr. 10/2001, dacă persoana îndreptățită face dovada caracterului disponibil al acestora.

X. Înalta Curte de Casație și Justiție

20. Examinând sesizarea cu recurs în interesul legii, raportul întocmit de judecătorii-raportori și dispozițiile legale ce se solicită a fi interpretate în mod unitar, reține următoarele:

Asupra admisibilității recursului în interesul legii

21. Potrivit art. 515 din Codul de procedură civilă, „recursul în interesul legii este admisibil numai dacă se face dovada că

problemele de drept care formează obiectul judecării au fost soluționate în mod diferit prin hotărâri judecătorești definitive, care se anexează cererii”.

22. Din cuprinsul textului de lege menționat rezultă patru condiții ce trebuie îndeplinite pentru ca recursul în interesul legii să fie admisibil, și anume: sesizarea să aibă ca obiect o problemă de drept; această problemă de drept să fi fost dezlegată diferit de instanțele judecătorești; dovada soluționării diferite să se facă prin hotărâri judecătorești definitive; hotărârile judecătorești să fie anexate cererii.

23. Sesizarea trebuie să aibă ca obiect o problemă de drept.

Problema de drept supusă dezbaterii pe calea recursului în interesul legii trebuie să fie una reală, legată de posibilitatea de a interpreta diferit un text de lege. Sintagma „problemă de drept” trebuie raportată la prevederile art. 5 alin. (2) din Codul de procedură civilă, potrivit cărora „Niciun judecător nu poate refuza să judece pe motiv că legea nu prevede, este neclară sau incompletă”.

Norma de drept disputată trebuie să fie îndoielnică, imperfectă (lacunară) sau neclară ori necorelată cu alte dispoziții legale și, din acest motiv, să existe posibilitatea de a fi interpretată diferit. Înțelesul unor astfel de norme urmează a fi explicat și determinat prin procedura recursului în interesul legii.

Așadar, sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție cu soluționarea unui recurs în interesul legii trebuie să cuprindă indicarea unei/unor reglementări susceptibile de interpretare ori aplicare diferită și care au generat o practică judecătorească neunitară.

Din acest punct de vedere, potrivit actului de sesizare, problema de drept soluționată diferit de instanțe vizează „interpretarea dispozițiilor Legii nr. 165/2013, referitoare la posibilitatea acordării în compensare, pentru imobilele preluate abuziv, și a altor bunuri decât cele înscrise pe lista bunurilor întocmită în conformitate cu dispozițiile art. 221 alin. (5) din Normele de aplicare a Legii nr. 165/2013, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 401/2013, astfel cum au fost modificate prin Hotărârea Guvernului nr. 89/2014.”

Deși actul de sesizare nu determină în mod riguros obiectul său, nefiind indicate expres dispozițiile legale interpretate și aplicate diferit în practica judiciară și a căror interpretare unitară se solicită pe calea recursului în interesul legii, revine Înaltei Curți de Casație și Justiție sarcina de a analiza și evalua întregul conținut al cererii cu care a fost sesizată și de a stabili, în raport cu acesta, limitele investiției sale și necesitatea activării mecanismului de unificare a practicii.

În acest sens este jurisprudența constantă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, potrivit căreia, atunci când actul de sesizare nu formulează precis obiectul recursului în interesul legii, revine Completului competent să judece recursul în interesul legii „sarcina de a determina dacă, prin modul de prezentare a problemei prin care s-a pretins o rezolvare neunitară prin hotărâri judecătorești definitive, aceasta reprezintă o problemă de drept de natură să pună în dezbatere interpretarea și aplicarea unei/unor reglementări legale.”¹

Astfel, din cuprinsul actului de sesizare, din modul de prezentare a problemei pentru care s-a dovedit o rezolvare neunitară prin hotărârile judecătorești anexate și din considerentele acestor hotărâri rezultă că ceea ce se supune analizei prin prezentul recurs în interesul legii este interpretarea dispozițiilor art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 și art. 221—art. 223 din Normele de aplicare a Legii nr. 165/2013. Se solicită a se stabili dacă, în interpretarea acestor dispoziții legale, pot fi sau nu acordate în compensare și alte bunuri decât cele menționate în lista întocmită în conformitate cu art. 221 alin. (5) din Normele de aplicare a Legii nr. 165/2013.

¹ A se vedea, în acest sens, Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul competent să judece recursul în interesul legii nr. 18 din 5 octombrie 2015 — paragraful 37, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 801 din 28 octombrie 2015.

Problema de drept supusă dezbaterii a fost generată de interpretarea și aplicarea diferite de către instanțele judecătorești a unor reglementări legale ce s-au dovedit a fi insuficient de clare și precise, generând în acest fel o practică neunitară.

Sunt instanțe care au considerat, în interpretarea acestor dispoziții legale, că nu pot fi acordate în compensare alte bunuri decât cele înscrise în lista întocmită conform art. 22¹ alin. (5) din Normele de aplicare a Legii nr. 165/2013. În acest sens s-a apreciat că acordarea măsurii reparatorii a compensării cu bunuri oferite în echivalent este exclusiv în căderea entității investite cu soluționarea notificării, întrucât aceasta este cea care întocmește lista bunurilor disponibile și emite dispoziție, decizie sau, după caz, ordin privind măsura compensării cu alte bunuri, neîntocmirea listei sau întocmirea ei defectuoasă putând atrage răspunderea contravențională a entității notificate, în condițiile prevăzute de art. 36—37 din Legea nr. 165/2013.

Alte instanțe au considerat, în interpretarea aceluiași dispoziții legale, că pot fi acordate în compensare și alte bunuri decât cele înscrise în lista întocmită conform art. 22¹ alin. (5) din Normele de aplicare a Legii nr. 165/2013, fie condiționat de constatarea unui abuz al administrației (neîntocmirea listei sau întocmirea ei defectuoasă), fie chiar necondiționat de constatarea unui asemenea abuz, în măsura în care persoana îndreptățită face dovada existenței unor bunuri disponibile.

În justificarea acestei orientări jurisprudențiale s-a avut în vedere că, deși inițiativa oferirii bunurilor în echivalent aparține entității notificate, aceasta nu înseamnă lipsirea persoanei îndreptățite de dreptul de a combate în instanță absența unei asemenea oferte, drept care se circumscrie liberului acces la justiție. Investită cu cererea prin care persoana îndreptățită pretinde că există bunuri care pot fi acordate în compensare, instanța de judecată, în virtutea plenitudinii sale de jurisdicție, trebuie să procedeze la verificarea pe fond a unei astfel de pretenții și, pe baza probatoriului administrat, să stabilească temeinicia cererii, nefiind un impediment legal faptul că respectivele bunuri nu au fost incluse, în mod eronat sau abuziv, discreționar, în lista întocmită conform art. 22¹ alin. (5) din Normele de aplicare a Legii nr. 165/2013.

Prin urmare, există o jurisprudență neunitară în ceea ce privește posibilitatea acordării de bunuri în compensare, altele decât cele menționate în lista întocmită de entitățile notificate, determinată de interpretarea diferită a prevederilor art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 și art. 22¹—22³ din Normele de aplicare a Legii nr. 165/2013, astfel cum au fost completate prin Hotărârea Guvernului nr. 89/2014.

De aceea, se solicită Înaltei Curți de Casație și Justiție ca, pe calea recursului în interesul legii, să stabilească o interpretare unitară a acestor dispoziții legale, în sensul de a decide dacă, din cuprinsul acestor prevederi legale, rezultă sau nu posibilitatea acordării de bunuri în compensare, altele decât cele menționate în lista întocmită de entitățile notificate.

În consecință, Completul competent să judece recursul în interesul legii constată că obiectul sesizării îl reprezintă o problemă de drept atrasă de interpretarea diferită pe care instanțele de judecată au dat-o în privința unor norme juridice insuficient de clare și precise, astfel încât prima condiție de admisibilitate a recursului în interesul legii este îndeplinită.

Dezlegarea acestei probleme de drept controversate din practica instanțelor judecătorești răspunde scopului recursului în interesul legii de a asigura o interpretare și aplicare unitară a legii de către toate instanțele judecătorești și, pe cale de consecință, o jurisprudență predictibilă.

24. Problema de drept ce face obiectul sesizării a fost dezlegată diferit de instanțele judecătorești.

Așa cum rezultă din cuprinsul hotărârilor definitive anexate actului de sesizare, sunt instanțe care consideră că nu se pot

atribui în compensare alte bunuri decât cele menționate în lista prevăzută de art. 22¹ alin. (5) din Normele de aplicare a Legii nr. 165/2013, astfel cum au fost completate prin Hotărârea Guvernului nr. 89/2014. În această orientare jurisprudențială, măsura compensării cu alte bunuri poate fi dispusă doar cu privire la bunuri ce au fost afectate acestui scop, prin includerea lor în lista întocmită de entitățile investite.

Într-o altă orientare jurisprudențială, rezultată din hotărârile anexate, se consideră că se pot atribui în compensare și alte bunuri decât cele menționate în lista prevăzută de art. 22¹ alin. (5) din Normele de aplicare a Legii nr. 165/2013, fie condiționat de constatarea unui abuz al administrației (neîntocmirea listei sau întocmirea ei formală, cu mențiunea că nu sunt bunuri disponibile, precum și caracterul lacunar, incomplet al acesteia, conținând doar bunuri neatractive), fie chiar necondiționat de constatarea unui asemenea abuz, în măsura în care persoana îndreptățită face dovada existenței unor bunuri disponibile.

În consecință, în practica judecătorească s-au conturat două orientări jurisprudențiale diferite, întemeiate pe interpretarea și aplicarea aceluiași prevederi legale, ceea ce justifică necesitatea pronunțării unei decizii care să asigure unitatea de jurisprudență.

25. Dovada soluționării diferite trebuie să se facă prin hotărâri judecătorești definitive.

Așa cum rezultă din cuprinsul art. 515 din Codul de procedură civilă, dovada soluționării diferite a problemei de drept ce face obiectul sesizării trebuie să se facă prin hotărâri definitive, fără ca textul de lege menționat să impună cerința unui anumit număr de hotărâri sau condiția ca soluțiile diferite să fi fost pronunțate la nivelul instanțelor din întreaga țară.

Această condiție este, de asemenea, îndeplinită în cauză, întrucât au fost atașate actului de sesizare hotărâri judecătorești definitive ce cuprind soluțiile jurisprudențiale neunitare, rezultate din interpretarea diferită a textelor de lege analizate.

26. Hotărârile judecătorești trebuie să fie anexate cererii.

Anexele care însoțesc actul de sesizare fac dovada îndeplinirii acestei condiții formale.

27. Prin urmare, fiind îndeplinite cerințele art. 515 din Codul de procedură civilă, recursul în interesul legii este admisibil.

Asupra fondului recursului în interesul legii

28. În dezlegarea problemei de drept referitoare la posibilitatea acordării de bunuri în compensare, altele decât cele menționate în lista întocmită de entitățile notificate, trebuie avute în vedere următoarele aspecte: a) evoluția reglementării în materie; b) ordinea instituirii anumitor măsuri compensatorii prin legile de reparație; c) posibilitatea pentru instanțe de a censura modalitatea în care entitățile notificate se conformează obligației înscrise în capitolul III¹ (art. 22¹—art. 22³) din Hotărârea Guvernului nr. 89/2014 privind completarea Normelor de aplicare a Legii nr. 165/2013, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 401/2013, din perspectiva plenitudinii de jurisdicție și a accesului efectiv la instanță.

a) **Evoluția reglementării referitoare la acordarea măsurilor reparatorii sub formă de bunuri ori servicii în compensare**

29. Potrivit Legii nr. 10/2001 a fost instituit, prioritar, principiul restituirii în natură a bunurilor [art. 1 alin. (2), art. 7, art. 26] și în subsidiar, pentru ipoteza în care o astfel de modalitate de reparație nu este posibilă, restituirea în echivalent, prin acordarea, în compensare, de bunuri sau alte servicii de către entitatea investită cu soluționarea notificării sau despăgubiri, acordate în condițiile prevederilor speciale în materie.

30. Prin Legea nr. 165/2013 s-a reglementat același principiu, al prevalenței restituirii în natură a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist [art. 1, art. 2 alin. (1) lit. a)], regăsit și în dispozițiile Legii nr. 10/2001.

31. Pentru ipoteza imposibilității restituirii în natură s-a prevăzut, în forma inițială a legii, ca reparație prin echivalent, doar măsura compensării prin puncte [art. 2 alin. (1)].

32. Textul menționat a fost modificat prin Legea nr. 368/2013, potrivit căreia s-a introdus, ca primă măsură reparatorie prin echivalent, cea a compensării cu bunuri oferite de entitatea investită cu soluționarea cererii.

33. De asemenea, conform Deciziei Curții Constituționale nr. 210 din 8 aprilie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 418 din 5 iunie 2014, s-a statuat asupra caracterului neconstituțional al normei art. 1 alin. (2) raportat la dispozițiile art. 4 teza a doua din Legea nr. 165/2013, reținându-se în considerente că, la momentul adoptării acestui act normativ, legiuitorul a omis situația, prevăzută expres de Legea nr. 10/2001, privind măsurile reparatorii prin echivalent, care aveau ca obiect compensarea cu alte bunuri sau servicii oferite în echivalent de către entitatea investită/deținătorul imobilului cu acordul persoanei îndreptățite.

34. S-a apreciat că abrogarea dispozițiilor legale care constituiau temeiul juridic al acordării de bunuri în compensare (într-un interval de 7 luni, între data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 și data modificării acesteia prin Legea nr. 368/2013), urmată de reinstaurarea acestui drept în forma prevăzută de legea anterioară, demonstrează caracterul arbitrar și imprevizibil al normei adoptate de legiuitor, generând instabilitatea raporturilor juridice reglementate de Legea nr. 165/2013, lipsa de coerență și previzibilitate a normelor adoptate în materia măsurilor reparatorii prin echivalent, ceea ce afectează în mod grav principiul securității raporturilor juridice.

35. Ulterior, prin Hotărârea Guvernului nr. 89/2014 au fost completate Normele de aplicare a Legii nr. 165/2013, introducându-se capitolul III¹ referitor la mecanismul și condițiile privind compensarea cu bunuri oferite în echivalent.

36. În mod asemănător, procedura acordării de bunuri în compensare, prin întocmirea lunară a unui tabel cu bunuri disponibile, de către primarii sau, după caz, conducătorii entităților investite cu soluționarea notificărilor, era reglementată prin art. 1 alin. (5) din Legea nr. 10/2001 (text introdus prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 209/2005 pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul proprietății, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 263/2006).

37. Or, în legătură cu aplicarea acestei dispoziții legale, instanța supremă a dezvoltat o jurisprudență consistentă și constantă², conform căreia pot fi acordate persoanei îndreptățite, în compensare, și alte bunuri decât cele care apar în lista întocmită de unitatea deținătoare, în măsura în care partea face dovada existenței unor astfel de bunuri, care în mod nejustificat nu sunt incluse în categoria bunurilor disponibile, instanța având, în virtutea plenitudinii ei de jurisdicție, competența cenzurării modalității de întocmire a listei, care nu poate fi una discreționară sau abuzivă.

38. Pentru identitate de rațiune (*eadem ratio legis*), soluția în aplicarea dispozițiilor art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 și a normelor metodologice aferente (capitolul III¹ din Hotărârea Guvernului nr. 89/2014) nu poate fi diferită, ținând seama și de argumentele ce vor fi expuse în continuare.

b) Ordinea instituirii măsurilor reparatorii

39. Dispozițiile în materia legilor reparatorii statuează, așa cum s-a menționat deja, asupra prevalenței principiului restituirii în natură și, în subsidiar, asupra acordării unor reparații prin echivalent.

40. În privința măsurilor reparatorii în echivalent, ordinea acordării acestora rezultă din modalitatea în care ele sunt

enumerare de textul legal, fiind una graduală, în sensul că prioritate are acordarea de bunuri ori servicii în compensare sau, dacă această modalitate de reparație nu este posibilă, acordarea de despăgubiri în condițiile legii speciale [în vechea reglementare, dată de art. 1 alin. (2) din Legea nr. 10/2001], respectiv compensarea prin puncte [art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 368/2013].

41. Că este așa, rezultă o dată în plus și din expunerea de motive a Legii nr. 368/2013, potrivit căreia „finalitatea de atins va fi inclusiv aceea de scădere a presiunii asupra bugetului de stat, prin diminuarea sumei despăgubirilor acordate în numerar persoanelor îndreptățite”.

42. De asemenea, soluția se impune printr-o interpretare gramaticală a textului, care plasează reparația prin compensare cu alte bunuri înaintea celei referitoare la compensarea prin puncte, dar și prin interpretarea teleologică, din punctul de vedere al scopului și finalității legii, de a se asigura o formă de reparație cât mai apropiată de cea a restituirii în natură (prin acordarea de bunuri).

43. În acest context legislativ, al existenței unei ordini de acordare a măsurilor reparatorii în echivalent, în situația în care persoana îndreptățită optează pentru compensarea cu bunuri și face dovada disponibilității lor, are vocație la obținerea acestora, indiferent de faptul că ele au fost omise de pe lista entității notificate sau, *a fortiori*, dacă unitatea deținătoare, nesocotindu-și obligația care îi revenea, nu a întocmit lista bunurilor ce pot fi acordate în compensare.

c) Plenitudinea de jurisdicție a instanței în legătură cu modalitatea de acordare a bunurilor în compensare

44. Argumentul conform căruia acordarea de măsuri reparatorii în echivalent este exclusiv în căderea entității investite cu soluționarea notificării — întrucât aceasta este cea care întocmește lista bunurilor disponibile, emițând dispoziție, decizie sau, după caz, ordin privind măsura compensării — este eronat, nesocotind plenitudinea de jurisdicție a instanței și principiul liberului acces la justiție.

45. Astfel, modalitatea în care unitatea deținătoare dă curs obligației ce îi revine, de întocmire și afișare, la sfârșitul fiecărei luni, a situației bunurilor care pot fi acordate în compensare, este supusă cenzurii instanței investite cu plângerea persoanei nemulțumite de felul în care i-a fost rezolvată cererea.

46. Instanța de judecată este cea care, în virtutea plenitudinii de competență, poate sancționa, deopotrivă, neîntocmirea listei sau întocmirea ei formală, cu mențiunea că nu sunt bunuri disponibile, precum și caracterul lacunar al acesteia, incomplet, conținând doar bunuri neatractive ori disproporționate valoric.

47. La fel ca în reglementarea anterioară (art. 26 din Legea nr. 10/2001), faza procedurii prealabile este urmată de cea judiciară, în cazul în care persoana îndreptățită este nemulțumită de felul în care i-a fost rezolvată cererea (art. 35 din Legea nr. 165/2013).

48. În legătură cu nesoluționarea cererii (ipoteză căreia îi poate fi asimilată, *mutatis mutandis*, aceea în care entitatea deținătoare nu a întocmit situația bunurilor disponibile, deși a fost investită cu solicitarea de acordare de bunuri în compensare), instanța supremă s-a pronunțat deja printr-o Decizie în interesul legii nr. XX din 19 martie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 764 din 12 noiembrie 2007, statuând că, în ipoteza în care entitatea deținătoare nu rezolvă cererea, instanța de judecată este cea care trebuie să evoce fondul și să constate, pe baza materialului probator administrat, dacă este sau nu întemeiată cererea.

² A se vedea, cu titlu de exemplu, deciziile nr. 1.299 din 24 februarie 2012, nr. 3.497 din 18 mai 2012, nr. 3.649 din 23 mai 2012, nr. 2.184 din 23 martie 2012, nr. 3.543 din 18.05.2012, nr. 6.228 din 15 octombrie 2012, nr. 4.540 din 15 iunie 2012, nr. 6.952 din 14 noiembrie 2012, nr. 557 din 7 februarie 2013, nr. 5.621 din 4 decembrie 2013, nr. 1.335 din 20 mai 2015, nr. 1.735 din 30 iunie 2015 ale Înaltei Curți de Casație și Justiție — Secția I civilă, date publicității pe site-ul Înaltei Curți de Casație și Justiție.

49. S-a reținut totodată că o astfel de situație echivalează și cu refuzul soluționării cererii, care nu poate rămâne necenzurat „pentru că nicio dispoziție legală nu limitează dreptul celui care se consideră nedreptățit de a se adresa instanței competente, ci, dimpotrivă, însăși Constituția prevede, la art. 21 alin. (2), că nicio lege nu poate îngreuna exercitarea dreptului oricărei persoane de a se adresa justiției pentru apărarea intereselor sale legitime”.

50. În mod asemănător, în apărarea acelorași drepturi și pe baza liberului acces la justiție, persoana îndreptățită se poate adresa instanței în ipoteza în care lista bunurilor de oferit în compensare este una incompletă sau conține bunuri neatractive, a căror acordare nu este aptă să asigure o reală reparație.

51. Aceasta, întrucât împrejurarea că, în procedura prealabilă, entitatea deținătoare este cea care apreciază asupra acestei măsuri, a compensării, nu îi acordă o putere discreționară și niciuna sustrasă controlului instanței de judecată, fiind greșit argumentul conform căruia într-o asemenea ipoteză ar fi suficientă angajarea răspunderii contravenționale pentru îndeplinirea defectuoasă a obligațiilor, în termenii prevăzuți de art. 36 și 37 din Legea nr. 165/2013.

52. În realitate, ceea ce urmărește partea este satisfacerea pretențiilor sale referitoare la măsurile reparatorii și de aici necesitatea unei judecări pe fond asupra acestei cereri, iar nu sancționarea contravențională a atitudinii culpabile a persoanei notificate (care se poate angaja în mod distinct, pe un alt temei).

53. La fel, faptul că, potrivit art. 22¹ din Hotărârea Guvernului nr. 89/2014, inițiativa „oferirii bunurilor în echivalent” aparține entității notificate nu înseamnă lipsirea persoanei interesate de posibilitatea și dreptul de a combate în instanță absența unei asemenea oferte, în ipoteza în care ea face dovada, în mod neechivoc, că este vorba de un abuz sau, pur și simplu, de o listă defectuos întocmită.

54. De aceea, investită cu cererea prin care persoana îndreptățită pretinde că există bunuri care pot fi acordate în compensare, instanța trebuie să procedeze la verificarea pe fond a unei astfel de pretenții și, pe baza probatoriului administrat, să stabilească temeinicia cererii, nefiind un impediment legal faptul că respectivele bunuri n-au fost incluse, în mod eronat sau abuziv, discreționar, în lista celor care pot face obiectul acestei măsuri.

55. Altminteri, necenzurarea modalității în care entitățile investite cu notificări dau curs solicitării de acordare de bunuri în compensare ar face să devină iluzorie și lipsită de substanță această formă de reparație prin echivalent, dacă ea ar rămâne la aprecierea discreționară a persoanei notificate.

56. În plus, aceasta este expresia plenitudinii jurisdicționale a instanței, cea care verifică, sub aspectul legalității, măsurile dispuse în faza procedurii prealabile.

57. Toate argumentele expuse trebuie puse în corelație și cu faptul că dispozițiile art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 reprezintă, în realitate, o preluare a vechii reglementări [art. 1 alin. (2) și (5), art. 26 din Legea nr. 10/2001], în legătură cu care, până la intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013, s-a dezvoltat și consolidat o anumită practică judiciară la nivelul instanței supreme, nefiind justificat un reviriment al jurisprudenței, câtă

vreme au rămas neschimbate temeiurile care au determinat rezolvarea jurisprudențială menționată anterior în legătură cu măsura reparatorie prin echivalent, a compensării cu alte bunuri.

58. De asemenea, această dezlegare este în acord cu jurisprudența instanței de contencios european a drepturilor omului, în interpretarea articolului 6 al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*), care garantează dreptul la un proces echitabil, cu componenta sa materială esențială – dreptul de acces la un tribunal independent și imparțial, cu plenitudine de competență, care să soluționeze contestațiile ce poartă asupra unor drepturi și obligații cu caracter civil, în accepțiunea lor autonomă.

59. În acest sens, deși dreptul de acces la un tribunal nu este unul absolut, fiind susceptibil de limitări, întrucât, prin însăși natura lui, acesta presupune o reglementare din partea statului, în cadrul marjei sale de apreciere, recunoscută de Convenție, limitările trebuie să fie prevăzute de lege, să urmărească un scop legitim și să fie proporționale, adică să existe un echilibru între scopul invocat de stat și mijloacele folosite, între interesul general și imperativul protejării drepturilor individuale³.

60. Pe tărâmul dreptului de acces s-a subliniat necesitatea efectivității exercițiului acestui drept și aplicării limitărilor într-o măsură în care să nu fie golit de conținut. Astfel, s-a evidențiat de nenumărate ori că ansamblul garanțiilor procesuale instituite de articolul 6 al Convenției ar rămâne fără substanță și ar deveni superfluu dacă dreptul de acces la instanță nu ar fi unul efectiv⁴, în aplicarea unui principiu fundamental, potrivit căruia Convenția apără „drepturi concrete și efective, iar nu teoretice și iluzorii⁵.”

61. Or, deși Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că instituirea unei proceduri prealabile nu este în sine incompatibilă cu prevederile articolului 6 al Convenției, fiind una dintre limitările admise ale dreptului de acces la un tribunal, pentru a atinge scopul reglementării dreptului la un proces echitabil, ea trebuie să fie supusă unui control judecătoresc exercitat de o instanță independentă și imparțială, cu plenitudine de jurisdicție, adică o instanță capabilă să exercite un control în fapt și în drept, desigur, în funcție de competențele atribuite de dreptul intern.

62. Procedând la aplicarea acestor principii în dezlegarea problemei de drept referitoare la posibilitatea acordării de bunuri în compensare, altele decât cele menționate în lista întocmită de entitățile notificate, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul competent să judece recursul în interesul legii observă că negarea posibilității de a acorda bunuri în compensare, în baza și în urma unei proceduri judiciare, desfășurate cu respectarea tuturor garanțiilor procesuale ale persoanelor implicate, ar echivala cu negarea însăși a plenitudinii de jurisdicție de care se bucură un tribunal în această materie și, implicit, cu afectarea dreptului de acces la un tribunal independent și imparțial.

63. Altfel, a accepta că doar unitatea deținătoare poate acorda bunuri în compensare în procedura administrativă înseamnă a accepta că una dintre măsurile de reparație prevăzute de legea specială „scapă” controlului unei instanțe și este lăsată exclusiv la latitudinea acestei unități, iar un aspect esențial al unei cauze

³ Cauza *Sabin Popescu contra României*, Hotărârea din 2 martie 2004, paragraful 66.

⁴ A se vedea Cauza *Golder contra Marii Britanii*, Hotărârea din 21 februarie 1975.

⁵ Cauza *Weissman contra României*, Hotărârea din 23 octombrie 2006.

particulare deduse judecății — cel al demonstrării existenței unor bunuri disponibile ce ar putea fi oferite în echivalent — nu poate fi dezbătut și probat într-o procedură judiciară în care contestația poartă asupra unor drepturi și obligații cu caracter civil, cum este dreptul de proprietate, ce formează chiar domeniul de aplicabilitate al dreptului la un proces echitabil.

64. În același sens, a declanșa o procedură judiciară doar pentru a constata că o unitate deținătoare, în mod discreționar sau din neglijență, nu întocmește sau nu actualizează lista bunurilor ce pot fi acordate în compensare, fără a da posibilitatea părții interesate de a face dovada existenței unor bunuri disponibile, a stabilirii, pe baza probelor, a situației juridice actuale a bunurilor pretinse, ar echivala doar cu iluzia exercițiului unui drept fundamental și cu lăsarea lui fără substanță, precum și cu negarea plenitudinii de jurisdicție a instanței de judecată investite cu o cerere prin intermediul căreia persoana îndreptățită pretinde că există bunuri ce pot fi acordate în compensare.

65. În acest context și doar pentru rigoare juridică se reține că, în jurisprudența la care face referire prezenta sesizare și care susține imposibilitatea atribuirii în compensare a altor bunuri decât cele menționate în lista prevăzută de art. 221 din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 165/2013, se utilizează, pentru fundamentarea acestei orientări jurisprudențiale, un anumit tip de argument ce ar viza o „abordare instituțională nediscriminatorie” pentru toate persoanele care ar intenționa să solicite bunuri în compensare în temeiul Legii nr. 165/2013, argument care este însă de ordin formal, întrucât nu este însoțit de o demonstrație a unei pretinse discriminări.

66. Astfel, trebuie reamintit că un principiu fundamental ce stă la baza interpretării articolului 14 al Convenției sau articolului 1 al Protocolului nr. 12 adițional la Convenție, care interzic

discriminarea, este că „a distinge nu înseamnă a discrimina”, iar, pentru a exista discriminare, în sensul acestor dispoziții convenționale, autoritățile statale ar trebui să introducă distincții între situații analoge și comparabile, fără ca acestea să se bazeze pe o „justificare rezonabilă și obiectivă”, statele contractante dispunând de o anumită marjă de apreciere pentru a determina dacă și în ce măsură diferențele între situații analoge sau comparabile sunt de natură să justifice diferențele de tratament juridic aplicat.

67. Or, în ipoteza ce face obiectul prezentului recurs în interesul legii, instanțele nu aplică un tratament juridic favorizant și nu privilegiază o anumită persoană sau un anumit grup de particulari, în virtutea unui criteriu de discriminare dintre cele enunțate de art. 14 al Convenției, ci aplică într-o cauză particulară dedusă judecății principiile ce decurg dintr-un alt drept reglementat de Convenție, respectiv dreptul la un proces echitabil, cu componenta sa esențială — dreptul la un tribunal independent și imparțial cu plenitudine de jurisdicție — , al cărui exercițiu nu trebuie limitat pentru argumentele anterior expuse.

68. Astfel, cei care se prevalează de un asemenea argument ignoră însăși natura procedurii judiciare declanșate pentru realizarea pretinsului drept de proprietate al persoanei îndreptățite și atributele pe care le are instanța de judecată într-o asemenea procedură, ajungând, în mod paradoxal, ca, sub pretextul nediscriminării, să prefere pasivitatea persoanei interesate care ar trebui să aștepte *sine die* întocmirea unei asemenea liste cu bunuri disponibile de către autoritățile administrative sau să nu sancționeze însăși pasivitatea acestor autorități, ce nu își îndeplinesc atribuțiile legale, „abordarea instituțională unitară”, în manifestarea ei negativă, devenind un fals panaceu al protecției drepturilor omului.

69. Pentru toate aceste considerente,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Admite recursul în interesul legii promovat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Cluj și, în consecință, stabilește că: În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare, coroborate cu art. 221—223 din Normele de aplicare a Legii nr. 165/2013, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 401/2013, astfel cum au fost completate prin Hotărârea Guvernului nr. 89/2014, pot fi acordate în compensare și alte bunuri decât cele menționate în lista întocmită de entitatea investită cu soluționarea cererii formulate în baza Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945—22 decembrie 1989, republicată, cu modificările și completările ulterioare, dacă persoana îndreptățită face dovada caracterului disponibil al acestora.

Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 517 alin. (4) din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședință publică, astăzi, 14 mai 2018.

PREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

IULIA CRISTINA TARCEA

Magistrat-asistent,
Elena Adriana Stamatescu

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
COMPLETUL PENTRU DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT

DECIZIA Nr. 34

din 14 mai 2018

Dosar nr. 328/1/2018

Lavinia Curelea — președintele delegat al Secției I civile — președintele completului
Raluca Moglan — judecător la Secția I civilă
Adina Georgeta Nicolae — judecător la Secția I civilă
Beatrice Ioana Nestor — judecător la Secția I civilă
Eugenia Pușcașiu — judecător la Secția I civilă
Romanița Ecaterina Vrînceanu — judecător la Secția I civilă
Alina Iuliana Țuca — judecător la Secția I civilă
Simona Lala Cristescu — judecător la Secția I civilă
Lavinia Dascălu — judecător la Secția I civilă

Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept învestit cu soluționarea Dosarului nr. 328/1/2018 este constituit conform dispozițiilor art. 520 alin. (6) din Codul de procedură civilă, raportat la art. XIX din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, cu modificările ulterioare, și ale art. 274 alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Ședința este prezidată de doamna judecător Lavinia Curelea, președintele delegat al Secției I civile a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

La ședința de judecată participă doamna Mihaela Lorena Mitroi, magistrat-asistent desemnat în conformitate cu dispozițiile art. 27⁶ din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept ia în examinare sesizarea formulată de Curtea de Apel București — Secția a IV-a civilă, în Dosarul nr. 13.203/3/2016, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile.

Magistratul-asistent prezintă referatul cauzei, arătând că la dosar au fost depuse practica judiciară identificată și punctele de vedere teoretice ale instanțelor naționale, precum și raportul întocmit de judecătorul-raportor. Se mai referă că raportul a fost comunicat părților, în conformitate cu dispozițiile art. 520 alin. (10) din Codul de procedură civilă, nefiind depuse de către părți puncte de vedere privind chestiunea de drept supusă judecării.

Doamna judecător Lavinia Curelea, președintele completului, constată că nu există chestiuni prealabile sau excepții, iar Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept rămâne în pronunțare asupra sesizării privind pronunțarea unei hotărâri prealabile.

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

1. Curtea de Apel București — Secția a IV-a civilă a dispus, prin Încheierea din data de 15 decembrie 2017, în Dosarul nr. 13.203/3/2016, sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, în baza art. 519 din Codul de procedură civilă, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept: „În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 26 alin. (3) din Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al

unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945—22 decembrie 1989, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare, poate fi sesizată instanța de judecată după împlinirea termenului de 6 luni instituit de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, ulterior împlinirii termenelor instituite prin art. 33 alin. (1) din această lege, cu o cerere de soluționare pe fond a notificării persoanei îndreptățite, notificare nesoluționată de către entitatea deținătoare, sau această cerere este tardivă, dat fiind că este formulată ulterior împlinirii termenului astfel instituit prin art. 35 alin. (2) din lege?”

În aplicarea art. 1.528 din Codul civil, raportat la art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, este tardivă sau nu cererea persoanei îndreptățite adresată instanței ulterior împlinirii termenului de 6 luni instituit de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, prin care se solicită obligarea unității deținătoare să soluționeze notificarea după împlinirea termenelor instituite prin art. 33 alin. (1) din Legea nr. 165/2013 (obligație de a face)?”

II. Normele de drept intern care formează obiectul sesizării

2. Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare (Legea nr. 165/2013):

„Art. 33. — (1) Entitățile investite de lege au obligația de a soluționa cererile formulate potrivit Legii nr. 10/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare, înregistrate și nesoluționate până la data intrării în vigoare a prezentei legi și de a emite decizie de admitere sau de respingere a acestora, după cum urmează:

a) în termen de 12 luni, entitățile investite de lege care mai au de soluționat un număr de până la 2.500 de cereri;

b) în termen de 24 de luni, entitățile investite de lege care mai au de soluționat un număr cuprins între 2.500 și 5.000 de cereri;

c) în termen de 36 de luni, entitățile investite de lege care mai au de soluționat un număr de peste 5.000 de cereri.

(2) Termenele prevăzute la alin. (1) curg de la data de 1 ianuarie 2014.

(3) Entitățile investite de lege au obligația de a stabili numărul cererilor înregistrate și nesoluționate, de a afișa aceste date la sediul lor și de a le comunica Autorității Naționale pentru Restituirea Proprietăților. Datele transmise de entitățile investite de lege vor fi centralizate și publicate pe pagina de internet a Autorității Naționale pentru Restituirea Proprietăților.

(4) Cererile se analizează în ordinea înregistrării lor la entitățile prevăzute la alin. (1). Prin excepție, se analizează cu prioritate cererile formulate de persoanele certificate de entități desemnate de statul român sau de alte state membre ale Uniunii Europene, ca supraviețuitoare ale Holocaustului, aflate în viață la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a prezentei legi.”

„Art. 34. — (1) Dosarele înregistrate la Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor vor fi soluționate în

termen de 60 de luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi, cu excepția dosarelor de fond funciar, care vor fi soluționate în termen de 36 de luni.

(2) Dosarele care vor fi transmise Secretariatului Comisiei Naționale ulterior datei intrării în vigoare a prezentei legi vor fi soluționate în termen de 60 de luni de la data înregistrării lor, cu excepția dosarelor de fond funciar, care vor fi soluționate în termen de 36 de luni.

(3) Numărul dosarelor prevăzute la alin. (1) și data înregistrării dosarelor prevăzute la alin. (2) se publică pe pagina de internet a Autorității Naționale pentru Restituirea Proprietăților și se comunică, la cerere, persoanelor îndreptățite.

(4) Dosarele se soluționează în ordinea înregistrării lor la Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor, respectiv Secretariatul Comisiei Naționale.

(5) Prin excepție de la prevederile alin. (4), se soluționează cu prioritate:

a) dosarele în care Secretariatul Comisiei Naționale a solicitat documente potrivit art. 21 alin. (5);

b) dosarele în care, prin hotărâri judecătorești irevocabile/definitive, instanțele de judecată s-au pronunțat cu privire la existența și întinderea dreptului, precum și la calitatea de persoană îndreptățită;

c) dosarele constituite în baza cererilor formulate de persoanele prevăzute la art. 33 alin. (4);

d) dosarele în care s-au emis decizii privind propunerea acordării de despăgubiri/măsuri compensatorii de către Comisia specială de retrocedare a unor bunuri imobile care au aparținut cultelor religioase și comunităților cetățenilor aparținând minorităților naționale din România.”

„Art. 35. — (1) Deciziile emise cu respectarea prevederilor art. 33 și 34 pot fi atacate de persoana care se consideră îndreptățită la secția civilă a tribunalului în a cărui circumscripție se află sediul entității, în termen de 30 de zile de la data comunicării.

(2) În cazul în care entitatea investită de lege nu emite decizia în termenele prevăzute la art. 33 și 34, persoana care se consideră îndreptățită se poate adresa instanței judecătorești prevăzute la alin. (1) în termen de 6 luni de la expirarea termenelor prevăzute de lege pentru soluționarea cererilor.

(3) În cazurile prevăzute la alin. (1) și (2), instanța judecătorească se pronunță asupra existenței și întinderii dreptului de proprietate și dispune restituirea în natură sau, după caz, acordarea de măsuri reparatorii în condițiile prezentei legi.

(4) Hotărârile judecătorești pronunțate potrivit alin. (3) sunt supuse numai apelului.

(5) Cererile sau acțiunile în justiție formulate în temeiul alin. (1) și (2) sunt scutite de taxa judiciară de timbru.”

3. Codul civil

Executarea obligației de a face

„Art. 1.528. — (1) În cazul neexecutării unei obligații de a face, creditorul poate, pe cheltuiala debitorului, să execute el însuși ori să facă să fie executată obligația.

(2) Cu excepția cazului în care debitorul este de drept în întârziere, creditorul poate să exercite acest drept numai dacă îl înștiințează pe debitor fie odată cu punerea în întârziere, fie ulterior acesteia.”

III. Expunerea succintă a procesului în cadrul căruia s-a invocat chestiunea de drept

4. Prin Cererea înregistrată pe rolul Tribunalului București — Secția a IV-a civilă la data de 8 aprilie 2016 cu nr. 13.203/3/2016, completată sub aspectul cadrului procesual la data de 30 septembrie 2016, reclamantul persoană fizică a chemat în judecată pe pârâții Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice și Administrația Națională „Apele Române”, solicitând instanței ca, prin hotărârea pe care o va pronunța, să îl oblige pe pârât să soluționeze Notificarea nr. xxx/10.08.2001, formulată în temeiul Legii nr. 10/2001, și să emită dispoziție motivată.

5. Cererea a fost întemeiată pe dispozițiile Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945—22 decembrie 1989, republicată, cu modificările și completările ulterioare (Legea nr. 10/2001) și pe cele ale art. 35 alin. (1) și (2) din Legea nr. 165/2013.

6. Prin Sentința nr. 1.431 din 11 noiembrie 2016, Tribunalul București — Secția a IV-a civilă a respins excepția lipsei calității procesuale pasive a intimatului Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice și a respins acțiunea, ca neîntemeiată.

7. Hotărând astfel, prima instanță a arătat că a fost investită de reclamant cu o cerere prin care să fie obligați pârâții la soluționarea notificării înregistrate sub nr. xxx/10.08.2001 la Primăria Municipiului București. Față de acest obiect, a reținut incidența în speță a dispozițiilor art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013.

8. Analizând cu prioritate excepția lipsei calității procesuale pasive a pârâtului Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice, invocată de acesta prin întâmpinare, prima instanță a stabilit că, deși în anul 2015 pârâtul a transmis notificarea spre soluționare pârâtei Administrația Națională „Apele Române” în considerarea faptului că din mai 2015 obiectivul de investiții „Acumulare Văcărești” figurează înscris ca fiind administrat de Ministerul Apelor și Pădurilor prin Administrația Națională „Apele Române”, pârâtul a avut calitatea de unitate deținătoare până la împlinirea termenului de soluționare a notificării, prevăzut de art. 33 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 165/2013, respectiv până la 1 ianuarie 2015, motiv pentru care excepția a fost respinsă ca neîntemeiată.

9. Pe fondul cauzei, din coroborarea prevederilor art. 33 alin. (1) lit. a) și alin. (2) din Legea nr. 165/2013, s-a reținut că rezultă că entitățile investite de lege care mai au de soluționat un număr de până la 2.500 de cereri au obligația de a le soluționa în termen de 12 luni, termen ce curge începând cu 1 ianuarie 2014.

10. Tribunalul a dedus că Ministerului Mediului și Schimbărilor Climatice îi este aplicabil acest termen de 12 luni prevăzut de art. 33 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 165/2013 pe baza informațiilor din Dosarul nr. 44.345/3/2015 înregistrat pe rolul Tribunalului București — Secția a III-a civilă, având ca obiect o cerere similară formulată în contradictoriu cu același pârât, și în care s-a reținut că în anul 2016 unitatea deținătoare (ministerul) mai avea de soluționat un număr de 144 de cereri. Stabilind că Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice avea obligația de a soluționa până la 1 ianuarie 2015 Notificarea nr. xxx/10.08.2001 ce îi fusese transmisă de Primăria Municipiului București în mai 2008, tribunalul a apreciat că, în procedura Legii nr. 165/2013, după împlinirea termenului în care unitatea deținătoare este obligată să soluționeze notificarea, reclamantul nu are drept de opțiune între acțiunea având ca obiect obligarea unității deținătoare la soluționarea notificării și acțiunea având ca obiect soluționarea notificării de către instanță.

11. Scopul Legii nr. 165/2013 este acela de a finaliza procesul de reparare a prejudiciului comis prin preluările abuzive săvârșite în timpul regimului comunist, prin proceduri simplificate, care urmează să se desfășoare în termene rezonabile și previzibile.

12. Unul dintre aceste mecanisme se referă la situația notificărilor nesoluționate de unitățile deținătoare în termenele prevăzute la art. 33 din lege.

13. În acest caz, după împlinirea termenului de soluționare a notificărilor de către unitățile deținătoare, persoanele care se consideră îndreptățite au la dispoziție un termen de 6 luni în care pot sesiza instanța, aceasta din urmă fiind obligată să se pronunțe asupra existenței și întinderii dreptului de proprietate și a dispune restituirea în natură sau, după caz, acordarea de măsuri reparatorii, așa cum rezultă din prevederile art. 35 alin. (1) și (2) interpretate în coroborare cu alin. (3) din Legea nr. 165/2013.

14. Unitățile deținătoare nu mai pot fi obligate la soluționarea notificărilor după împlinirea termenelor reglementate de art. 33 din Legea nr. 165/2013, obligația lor subzistând numai pe parcursul acestor perioade. După împlinirea termenelor respective, persoanele care se consideră îndreptățite la măsuri reparatorii au la dispoziție exclusiv acțiunea având ca obiect soluționarea pe fond a notificării, acțiune ce trebuie formulată în termenul de 6 luni de la expirarea termenelor prevăzute de lege pentru soluționarea cererilor, conform prevederilor art. 35 alin. (2) teza finală din Legea nr. 165/2013.

15. Împotriva acestei sentințe a declarat apel reclamantul, invocând încălcarea dreptului de acces liber la o instanță și pierderea dreptului pretins prin notificarea nesoluționată în termen de unitatea deținătoare, consecințe ce decurg din interpretarea eronată a dispozițiilor art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, în sensul că, după împlinirea termenelor reglementate de art. 33 din acest act normativ, persoanele care se consideră îndreptățite la măsuri reparatorii au la dispoziție exclusiv acțiunea având ca obiect soluționarea pe fond a notificării și că această acțiune trebuie formulată în termenul de 6 luni de la expirarea termenelor prevăzute de lege pentru soluționarea cererilor.

IV. Motivele reținute de titularul sesizării care susțin admisibilitatea procedurii

16. Prin Încheierea de sesizare din data de 15 decembrie 2017, pronunțată în Dosarul nr. 13.203/3/2016, Curtea de Apel București — Secția a IV-a civilă a constatat că cererea de chemare în judecată a fost formulată la data de 8 aprilie 2016, așadar ulterior intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, precum și a actualului Cod de procedură civilă.

17. Obiectul cererii l-a constituit obligarea pârâtului să emită dispoziție de soluționare a notificării, după expirarea termenelor noi instituite de Legea nr. 165/2013.

18. Instanța de sesizare a constatat că, prin dispozițiile art. 33 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, s-au instituit noi termene de soluționare a notificărilor în sarcina unităților deținătoare, altele decât cel stabilit inițial prin art. 25 din Legea nr. 10/2001, și anume: un termen de 12 luni pentru entitățile investite de lege care mai au de soluționat un număr de până la 2.500 de cereri, un termen de 24 de luni pentru entitățile investite de lege care mai au de soluționat un număr cuprins între 2.500 și 5.000 de cereri și un termen de 36 de luni pentru entitățile investite de lege care mai au de soluționat un număr de peste 5.000 de cereri. S-a prevăzut că aceste termene curg de la data de 1 ianuarie 2014.

19. În aceste condiții, Curtea de Apel București — Secția a IV-a civilă a arătat că se pune în discuție posibilitatea investirii instanței cu cererea de a obliga pârâtul să emită dispoziția de soluționare a notificării, ulterior împlinirii noilor termene stabilite prin Legea nr. 165/2013, drept pentru care este necesar a se da o dezlegare chestiunilor de drept ce fac obiectul sesizării.

20. Prin urmare, curtea de apel a apreciat admisibilă sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, fiind întrunite condițiile prevăzute de dispozițiile art. 519 din Codul de procedură civilă, și anume:

— în cauză sunt aplicabile dispozițiile noului Cod de procedură civilă, în raport cu data declanșării litigiului;

— de lămurirea chestiunii în discuție depinde soluționarea pe fond a cauzei, întrucât posibilitatea părții de a se adresa instanței, după împlinirea termenului prevăzut de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, cu o cerere privind soluționarea notificării, are consecințe în planul dreptului la măsuri reparatorii conform legilor speciale de reparație, care ar putea fi pierdut din culpa entităților investite cu soluționarea unei astfel de cereri, care nu au respectat termenele legale prevăzute de art. 33 și 34 din Legea nr. 165/2013;

— problema de drept enunțată este nouă, deoarece, prin consultarea jurisprudenței, s-a constatat că asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat printr-o altă hotărâre;

— problema de drept nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, conform evidențelor Înaltei Curți de Casație și Justiție, consultate la data sesizării.

V. Punctul de vedere al titularului sesizării cu privire la dezlegarea chestiunii de drept

21. Opinia completului de judecată al Curții de Apel București — Secția a IV-a civilă este că asemenea cereri nu sunt tardive.

22. În acest sens, curtea de apel a avut în vedere că rațiunea legiuitorului român în adoptarea Legii nr. 165/2013 a fost aceea de a institui o procedură administrativă, supusă unor termene imperativ reglementate, înăuntrul cărora entitățile prevăzute de art. 33 și art. 34 din lege au obligația soluționării cererilor înregistrate și nerezolvate până la data intrării în vigoare a acestui act normativ, cu modificările și completările ulterioare, în sensul emiterii unei decizii de admitere sau de respingere a acestora, urmând ca deciziile emise de acestea să fie supuse controlului judecătoresc: faza judiciară a acestor proceduri începe în situația în care persoana îndreptățită este nemulțumită de actul prin care se finalizează faza administrativă, precum și în cazul în care entitatea investită de lege nu emite decizia în termenele prevăzute la art. 33 și 34.

23. În cea de a doua situație, art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 prevede că „*În cazul în care entitatea investită de lege nu emite decizia în termenele prevăzute la art. 33 și 34, persoana care se consideră îndreptățită se poate adresa instanței judecătorești prevăzute la alin. (1) în termen de 6 luni de la expirarea termenelor prevăzute de lege pentru soluționarea cererilor*”.

24. În opinia instanței de trimitere, termenul de 6 luni reglementat de dispozițiile art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 nu constituie un termen de decădere, întrucât norma care îl instituie nu are caracter imperativ, nefiind prevăzută, în mod expres, sancțiunea decăderii în cazul nerespectării acestuia.

25. Pe de altă parte, în cuprinsul textului în discuție, legiuitorul a înțeles să folosească sintagma „*se poate adresa*”, o astfel de normă având caracter dispozitiv permisiv, întrucât nu impune persoanei care se consideră îndreptățită obligația de a se adresa instanței, ci doar permite acesteia, ca subiect de drept, să aibă această conduită, în caz contrar ea putând aștepta soluționarea pe cale administrativă a cererii de restituire.

26. Nu în ultimul rând, Curtea de Apel București — Secția a IV-a civilă a avut în vedere și împrejurarea că termenul de 6 luni instituit de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 se raportează la nerespectarea de către entitatea investită de lege a termenelor prevăzute de art. 33 și 34 din acest act normativ, termene care variază în funcție de numărul de cereri înregistrate și nesoluționate până la data intrării în vigoare a acestei legi.

27. În aceste condiții, curtea de apel a considerat că sarcina persoanei îndreptățite de a cunoaște în ce categorie de termene va fi soluționată cererea sa, pentru a se putea adresa instanței în termen legal, ar fi excesivă și împovărătoare, cu atât mai mult cu cât soluționarea cererilor de restituire (în natură sau prin echivalent) trenează de 16 ani, timp în care legislația în materie a suferit numeroase modificări.

28. În concluzie, instanța de sesizare și-a exprimat opinia că dezlegarea corectă a chestiunii de drept puse în discuție este în sensul că persoana îndreptățită se poate adresa instanței de judecată cu o cerere de soluționare pe fond a notificării, precum și cu o cerere de obligare a unității deținătoare să soluționeze notificarea (obligație de a face), după împlinirea termenelor instituite prin art. 33 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, în virtutea dreptului de acces liber la instanță, consacrat de art. 6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în caz contrar, dreptul la măsuri

reparatorii în condițiile legilor speciale ar fi pierdut, deși culpa nesoluționării cererilor de restituire aparține exclusiv autorităților statului, care nu și-au îndeplinit obligațiile legale în termenele prevăzute de lege și care au prelungit în mod excesiv durata soluționării notificărilor, dreptul la restituire consacrat de legiuitor fiind astfel unul iluzoriu.

VI. Punctele de vedere ale părților cu privire la dezlegarea chestiunii de drept

29. Prin încheierea de sesizare s-a arătat că apelantul-reclamant consideră că o astfel de cerere nu este formulată cu depășirea termenului legal prevăzut de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, apreciere ce constituie critica principală a apelului declarat.

30. În ce îl privește pe intimatul-pârât, s-a reținut că acesta și-a exprimat opinia contrară, în sensul că cererea a fost formulată după împlinirea termenului de 6 luni prevăzut de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, astfel încât instanța nu poate dispune obligarea unității deținătoare de a soluționa notificarea, obligație ce a subzistat până la data de 1 ianuarie 2015.

31. După comunicarea raportului, potrivit dispozițiilor art. 520 alin. (10) din Codul de procedură civilă, nu au fost depuse de către părți puncte de vedere privind chestiunea de drept supusă judecării.

VII. Jurisprudența instanțelor naționale în materie

32. În urma solicitării adresate de către Înalta Curte de Casație și Justiție, instanțele naționale au transmis hotărârile judecătorești identificate ca fiind relevante pentru chestiunea de drept ce face obiectul analizei în prezenta cauză, precum și punctele de vedere teoretice exprimate de către judecători, din răspunsurile comunicate rezultând următoarele aspecte:

33. Curțile de Apel Suceava, Târgu Mureș, Alba Iulia și Oradea nu au identificat practică judiciară referitor la problema de drept sesizată.

34. Mai multe curți de apel au comunicat doar opiniile teoretice ale judecătorilor din colectivele proprii de lucru ori din instanțele aflate în raza lor de competență teritorială, dat fiind că nu au înregistrat practică judiciară.

35. Astfel, Curtea de Apel Bacău și Curtea de Apel Cluj consideră că depășirea termenului de 6 luni reglementat de dispozițiile art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 atrage consecința tardivității cererii, indiferent că se urmărește soluționarea pe fond a notificării ori doar obligarea la soluționarea notificării, după expirarea termenelor reglementate la art. 33 din această lege. Cu privire la a doua întrebare din sesizare, s-a opinat că textul din Codul civil nu este aplicabil, cât timp există un text în legea specială care obligă persoana interesată a acționa într-un anumit termen pe care nu l-a respectat.

36. Curtea de Apel Brașov, Curtea de Apel Pitești, Curtea de Apel Ploiești și Curtea de Apel Galați consideră că, în interpretarea dispozițiilor art. 26 alin. (3) din Legea nr. 10/2001 și art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, persoana îndreptățită poate sesiza instanța în vederea soluționării pe fond a notificării sau pentru obligarea entității deținătoare să soluționeze notificarea și ulterior împlinirii termenului de 6 luni prevăzut de norma în discuție.

37. Din modul de formulare a dispoziției înscrise în art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, reiese că termenul de 6 luni nu este unul de decădere, ci este stabilit în favoarea persoanei îndreptățite, având în vedere și scopul declarat al legii și numărul mare de notificări ce trebuie soluționate în termenele prevăzute de art. 33 și 34, fiind mai mult ca posibilă depășirea lor, cum de altfel s-a și întâmplat de la intrarea în vigoare a Legii nr. 10/2001.

38. S-a indicat că în același sens este și practica judiciară la nivelul Tribunalului Buzău, exemplificată prin două sentințe, care însă au soluționat pe fond cererile/notificările fără ca în cauză să se fi ridicat problema tardivității acțiunii în raport cu termenul de 6 luni reglementat prin dispozițiile art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013.

39. Curtea de Apel Iași a înaintat o sentință fără legătură cu problema de drept semnalată, întrucât, deși acțiunea dedusă judecării (în soluționarea pe fond a notificării și, subsidiar, în obligarea la soluționarea notificării) a fost respinsă ca tardivă, în cuprinsul hotărârii s-a reținut neaplicarea Legii nr. 165/2013 ca urmare a soluționării notificării părții la o dată anterioară sesizării instanței.

40. Curtea de Apel Craiova a identificat o singură cauză, care se circumscrie ipotezei din sesizare, în care însă nu s-a pus în discuție și nu a fost analizată problema tardivității cererii, ce a avut ca obiect soluționarea pe fond a notificării nerezolvate de entitatea deținătoare. Din cuprinsul hotărârii se deduce că apărarea pârâtei a fost în sensul că nesoluționarea notificării este consecința necompletării dosarului de către notificatori.

41. Curtea de Apel București, Curtea de Apel Timișoara și Curtea de Apel Constanța au comunicat hotărâri judecătorești pe problema de drept semnalată.

42. La nivelul Curții de Apel București sunt împărțite ambele curente de opinie, după cum urmează: tribunalele Ialomița, Călărași, Giurgiu și Teleorman au împărțit opinia Curții de Apel București — Secția a IV-a civilă, potrivit căreia termenul de 6 luni reglementat de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 nu constituie un termen de decădere, pentru aceleași argumente expuse în încheierea de sesizare a Înaltei Curți de Casație și Justiție, în timp ce Secția a III-a civilă și pentru cauze cu minori și de familie din cadrul Curții de Apel București, tribunalele București și Ilfov, consideră, în sens contrar, că termenul de 6 luni reglementat de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 constituie un termen de decădere.

43. Astfel fiind, în această opinie, după împlinirea termenului de 6 luni instituit de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, ulterior împlinirii celorlalte termene instituite prin art. 33 alin. (1) din lege, instanța de judecată nu mai poate fi investită de către persoana îndreptățită cu o cerere de soluționare pe fond a notificării. În contextul menționat și având în vedere raportul existent între norma prevăzută de art. 1.528 din Codul civil și art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, care este unul de la general la special, procedura de soluționare a contestațiilor formulate în condițiile Legii nr. 10/2001 modificate prin Legea nr. 165/2013 urmează regimul juridic al normei speciale.

44. Curtea de Apel Constanța a învederat că practica judiciară la nivelul Tribunalului Constanța este în sensul că sesizarea instanței de judecată după împlinirea termenului de 6 luni instituit de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, ulterior împlinirii termenelor instituite prin art. 33 din lege cu o cerere de soluționare pe fond a notificării persoanei îndreptățite, notificare nesoluționată de unitatea deținătoare, este tardivă.

45. Curtea de Apel Timișoara a înaintat o sentință prin care a fost admisă excepția tardivității invocată de către instanță din oficiu și respinsă cererea de chemare în judecată prin care s-a solicitat obligarea pârâților la emiterea unei decizii de admitere a notificărilor, în baza Legii nr. 10/2001 pentru imobilele expropriate. Tribunalul a reținut că, după expirarea termenului în care unitatea deținătoare este obligată la soluționarea notificărilor fără ca aceasta să fi soluționat notificarea, persoana îndreptățită se poate adresa instanței de judecată în termen de 6 luni pentru ca aceasta să soluționeze pe fond cererea de restituire formulată. Nerespectarea acestui termen de 6 luni, de la data expirării termenului de soluționare administrativă a notificărilor formulate în temeiul Legii nr. 10/2001, atrage sancțiunea decăderii reclamanților din dreptul de a mai solicita instanței soluționarea pe fond a notificării.

46. În același sens și-au exprimat opinia teoretică și judecătorii Tribunalului Arad, care au apreciat că este tardivă cererea persoanei îndreptățite adresată instanței după împlinirea termenului de 6 luni consacrat de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013. În egală măsură, s-a apreciat ca fiind tardivă și cererea persoanei adresată instanței în aceleași

condiții, prin care se solicită obligarea unității deținătoare la soluționarea notificării, după împlinirea termenelor instituite prin art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013.

47. În jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție nu au fost identificate hotărâri judecătorești relevante, potrivit adresei din 15 martie 2018 a Secției I civile.

48. Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție — Secția judiciară — Serviciul judiciar civil, prin Adresa nr. 302/C/437/III-5/2018 din 23 martie 2018, a comunicat că nu s-a verificat și nu se verifică, în prezent, practică judiciară în vederea promovării unui eventual recurs în interesul legii în problema de drept care formează obiectul prezentei sesizări.

VIII. Jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție în procedurile de unificare a practicii judiciare și jurisprudența Curții Constituționale

49. Prin Decizia nr. 5 din 16 martie 2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 272 din 23 aprilie 2015 s-au admis sesizările formulate de Curtea de Apel București — Secția a IV-a civilă în Dosarul nr. 37.758/3/2013 și Curtea de Apel București — Secția a III-a civilă și pentru cauze cu minori și de familie în Dosarul nr. 30.602/3/2013 privind pronunțarea unei hotărâri prealabile și, în consecință, s-a stabilit că: *„În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 26 alin. (3) din Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945—22 decembrie 1989, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în corelare cu art. 4, art. 33—35 din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare, este prematură cererea de chemare în judecată privind soluționarea pe fond a notificării nerezolvate de către entitatea deținătoare, cerere introdusă după intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013, dar anterior împlinirii termenelor din procedura prealabilă reglementate de acest act normativ.*

În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 1.528 din Codul civil coroborate cu dispozițiile art. 33 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, este prematură cererea persoanei îndreptățite adresată instanței ulterior intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, dar anterior împlinirii termenelor reglementate de art. 33 din acest act normativ de obligare a unității deținătoare să soluționeze notificarea la împlinirea termenelor respective.”

50. În adoptarea acestei soluții, Înalta Curte de Casație și Justiție a avut în vedere jurisprudența Curții Constituționale care a reținut, în legătură cu textul art. 33 din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, normă ce urmează să se aplice în viitor, că acesta nu împiedică în sine exercitarea liberului acces la justiție, ci doar îl condiționează de respectarea unor termene înăuntrul cărora entitățile prevăzute de lege au obligația soluționării cererilor înregistrate și nerezolvate până la intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013, în sensul emiterii unei decizii de admitere sau de respingere a acestora. Reglementarea de către legiuitor, în limitele competenței sale, a unui drept — subiectiv ori procesual — inclusiv prin instituirea unor termene, nu constituie o restrângere a exercițiului acestuia, ci doar o modalitate eficientă de a preveni exercitarea sa abuzivă.

51. Astfel fiind, față de caracterul obligatoriu al procedurii prealabile, s-a concluzionat că partea nu se poate adresa instanței înaintea împlinirii termenelor defipte de lege întrucât nu are un drept actual, pretenției formulate în aceste condiții opunându-i-se prematuritatea, ca impediment care nu permite cercetarea fondului pretenției.

52. Dispozițiile art. 33, 34 și 35 ale Legii nr. 165/2013 au făcut obiectul unui număr foarte mare de dosare aflate pe rolul Curții Constituționale. Prezintă relevanță, strict pe problema analizată, Decizia nr. 113 din 3 martie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 391 din 23 mai 2016, Decizia nr. 685 din 26 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 92 din 4 februarie 2015, Decizia nr. 115 din 10 martie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 259 din 17 aprilie 2015 și Decizia nr. 225 din 19 aprilie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 382 din 19 mai 2016.

53. Curtea Constituțională a statuat asupra constituționalității dispozițiilor art. 4 teza întâi raportat la art. 33 și art. 35 din Legea nr. 165/2013, arătând că stabilirea prin art. 33 din Legea nr. 165/2013 a „noi termene în care entitățile investite trebuie să soluționeze notificările se înscrie în rațiunea pentru care legea însăși a fost concepută, aceea de a crea un mecanism care să confere eficiență procesului reparatoriu al măsurilor abuzive de preluare a unor imobile în timpul regimului comunist. Se asigură, în același timp, și certitudinea finalizării acestuia, inclusiv prin reglementarea legală expresă a posibilității persoanei care se consideră îndreptățită de a acționa împotriva refuzului nejustificat al entității de a răspunde la notificare, Legea nr. 165/2013 instituind, prin art. 35 alin. (2), ceea ce în vechiul cadru procesual era recunoscut doar pe cale unei decizii pronunțate ca urmare a soluționării unui recurs în interesul legii (Decizia nr. XX din 19 martie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 764 din 12 noiembrie 2007)”.

54. În ceea ce privește art. 35 din Legea nr. 165/2013, prin aceleași decizii, Curtea Constituțională a statuat că textul de lege criticat conferă persoanelor interesate dreptul de a se adresa instanței pentru ca aceasta să se pronunțe asupra existenței și întinderii dreptului de proprietate și să soluționeze, de fapt, notificarea lăsată în nelucrare de entitatea investită de lege. Acest drept poate fi exercitat într-un interval de 6 luni, care începe să curgă de la expirarea termenelor prevăzute la art. 33, termene pe care Legea nr. 165/2013 le acordă entităților investite pentru soluționarea notificărilor. De asemenea, Curtea Constituțională a observat că, până la intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013, persoanele interesate se puteau adresa justiției pentru atacarea refuzului nejustificat doar în temeiul Deciziei nr. XX din 19 martie 2007 a Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțate într-un recurs în interesul legii prin care se recunoscuse, în lipsa unei reglementări legale exprese, această posibilitate. Or art. 35 alin. (2) nu face altceva decât să normativizeze această posibilitate consacrată doar pe cale jurisprudențială, stabilind un cadru procesual în care acest drept să fie exercitat, în contextul economico-financiar al statului român descris în expunerea de motive a Legii nr. 165/2013 și având în vedere și cele reținute de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Cauza *Maria Atanasiu și alții împotriva României*.

55. Asupra modului în care acționează dispozițiile art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 sunt relevante considerentele Curții Constituționale care, prin Decizia nr. 113/2016, la paragraful 28, a subliniat că „termenul de 6 luni prevăzut de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 nu trebuie înțeles în sensul că numai după expirarea acestuia poate fi exercitată acțiunea împotriva actului entității administrative sau a refuzului nejustificat de emiterie a acestuia, ci acesta este intervalul de timp în care persoana îndreptățită are posibilitatea de a se adresa instanței, având semnificația unui termen procedural, de exercitare a dreptului de sesizare a instanței de judecată cu soluționarea acțiunii în realizarea dreptului”.

IX. Raportul asupra chestiunii de drept

56. Prin raportul întocmit în cauză, în conformitate cu dispozițiile art. 520 alin. (7) din Codul de procedură civilă, s-a apreciat că nu sunt îndeplinite cumulativ condițiile de

admisibilitate pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile impuse de art. 519 din Codul de procedură civilă.

57. Asupra rezolvării de principiu a chestiunii de drept sesizate, pentru ipoteza în care completul desemnat în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile ar ajunge la concluzia întrunirii condițiilor de admisibilitate, opinia judecătorului-raportor a fost următoarea: acțiunea în soluționarea pe fond a cererii persoanei care se consideră îndreptățită, rămasă nerezolvată la împlinirea termenelor instituite prin art. 33 alin. (1) și art. 34 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, introdusă după împlinirea termenului de 6 luni instituit de art. 35 alin. (2) din aceeași lege, este tardivă. Persoana care se consideră îndreptățită și a cărei cerere a rămas nerezolvată la împlinirea termenelor prevăzute prin art. 33 alin. (1) și art. 34 alin. (1) din Legea nr. 165/2013 poate sesiza instanța de judecată cu o acțiune în obligarea entității investite la soluționarea cererii, acțiune care nu intră în câmpul de reglementare al art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013.

X. Înalta Curte de Casație și Justiție

58. Examinând sesizarea în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, raportul întocmit de judecătorul-raportor și chestiunea de drept ce se solicită a fi dezlegată, constată următoarele:

59. Analizând cu prioritate admisibilitatea sesizării, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept constată îndeplinirea parțială a condițiilor instituite prin dispozițiile art. 519 din Codul de procedură civilă.

60. Înalta Curte de Casație și Justiție reține că a fost sesizată cu soluționarea prezentei chestiuni de drept de un complet al Curții de Apel București, investit să judece în ultimă instanță un litigiu în baza dispozițiilor Legii nr. 10/2001 și Legii nr. 165/2013.

61. Astfel, Curtea de Apel București a fost legal investită în calea de atac a apelului, cu un litigiu în care reclamantul a cerut ca pârâtul să fie obligat să-i soluționeze notificarea formulată în baza Legii nr. 10/2001, notificare ce a rămas nerezolvată și după expirarea termenului nou pus în acest scop la dispoziția unității deținătoare prin normele Legii nr. 165/2013. Fiind incidente dispozițiile art. 35 din Legea nr. 165/2013, hotărârea tribunalului este supusă doar căii de atac a apelului, fiind astfel îndeplinite primele condiții de admisibilitate la care se referă dispozițiile art. 519 din Codul de procedură civilă, privitoare la *existența unei cauze aflate în curs de judecată în competența legală a unui complet al curții de apel, investit să judece litigiul în ultimă instanță*.

62. Cerința ca *soluționarea pe fond a cauzei să depindă de chestiunea de drept ce face obiectul sesizării* face ca procedura de unificare reglementată prin dispozițiile art. 519 și 520 din Codul de procedură civilă să fie circumscrisă, în principal, chestiunilor de drept material, iar celor de procedură, doar în măsura în care soluția adoptată în cauza ce a generat sesizarea instanței supreme a fost determinată în mod direct și necesar de aplicarea unor norme sau instituții de drept procesual.

63. Sub acest aspect, este de reținut că problema de drept a cărei clarificare s-a solicitat de către instanța de trimitere este aceea dacă depășirea termenului de 6 luni, reglementat de dispozițiile art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 pentru sesizarea instanțelor judecătorești, atrage consecința pierderii dreptului procesual al persoanei care se consideră îndreptățită de a se adresa instanței, fie cu o cerere de soluționare pe fond a notificării (acțiune directă), fie cu o cerere de obligare a unității deținătoare la soluționarea notificării rămase nerezolvate și după împlinirea termenelor instituite prin dispozițiile art. 33 și 34 din lege, prin respingerea sa ca tardivă.

64. Or, fără a fi străină problematicii pe care o ridică, în general, aplicarea dispozițiilor art. 35 alin. (2) din lege, se remarcă faptul că chestiunea de drept ridicată de instanța de trimitere nu ajută în mod real și concret la soluționarea pe fond a cauzei deduse judecătii, aceasta fiind privitoare la instituții de drept procesual care țin de eventuala calificare a termenului de 6 luni ca fiind unul de decădere, cu implicații asupra exercițiului

dreptului de acces la instanță, problemă care însă nu a fost transpusă în soluția adoptată în cauză.

65. Este de reținut că prima instanță a stabilit că ipoteza cauzei deduse judecătii este aceea a nesoluționării notificării în termenul nou pus la dispoziția unității deținătoare în acest scop prin dispozițiile Legii nr. 165/2013, termen care este cel prevăzut de art. 33 alin. (1) lit. a) din lege și care era împlinit la data introducerii acțiunii.

66. Fără a emite niciun fel de considerații asupra unei eventuale depășiri a termenului de 6 luni de zile de sesizare a instanței, prevăzut prin dispozițiile art. 35 alin. (2) din lege, tribunalul și-a limitat argumentarea la stabilirea consecințelor împlinirii termenelor reglementate prin dispozițiile art. 33, reținând că, după acest moment, unitățile deținătoare nu ar mai putea fi obligate la soluționarea notificărilor întrucât obligația lor în acest sens ar subzista doar pe durata respectivelor termene.

67. După împlinirea termenelor, persoanele care se consideră îndreptățite la măsuri reparatorii au la dispoziție exclusiv acțiunea având ca obiect soluționarea pe fond a notificării, acțiune ce trebuie formulată în termenul de 6 luni de la expirarea termenelor prevăzute de lege pentru soluționarea cererilor.

68. Însă, având în vedere că reclamantul a solicitat exclusiv obligarea pârâților la soluționarea notificării, cererea de chemare în judecată a fost considerată ca neîntemeiată, întrucât s-a arătat că obligația unității deținătoare de soluționare a notificării ar fi subzistat numai până la 1 ianuarie 2015, conform prevederilor art. 33 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 165/2013.

69. Exercițând calea de atac a apelului împotriva acestei soluții, reclamantul a criticat — nu cum se arată în încheierea instanței de sesizare, respectiv nedepășirea termenului prevăzut de art. 35 alin. (2) din lege la introducerea acțiunii — (ci) aprecierea tribunalului asupra inexistenței la dispoziția părții a unei acțiuni precum cea promovată, considerându-se că singurul tip de acțiune în materie permis de lege este cel prevăzut de dispozițiile art. 35 alin. (2) teza finală din Legea nr. 165/2013.

70. Despre această interpretare, apelantul a afirmat că instituie o restricție a accesului la instanță neprevăzută de lege (întrucât Legea nr. 165/2013 nu limitează tipul acțiunilor, ci restricționează sub aspect temporar doar un tip de acțiune, cel prin care s-ar urmări soluționarea fondului notificării).

71. În ceea ce privește poziția intimatelor-pârâte, nici aceasta nu a fost cea arătată în încheierea de sesizare — în sensul că cererea dedusă judecătii ar fi fost formulată cu depășirea termenului legal prevăzut de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 — ci s-a pretins că unitățile deținătoare nu mai pot fi obligate la soluționarea notificărilor după împlinirea termenelor reglementate de art. 33 din Legea nr. 165/2013, obligația lor subzistând doar pe durata acestor perioade.

72. De asemenea, se înțelege din opinia instanței de trimitere asupra chestiunii de drept sesizate că nici aceasta nu consideră că acțiunea dedusă judecătii ar putea fi soluționată prin respingerea sa ca tardivă pentru motivul formulării acesteia cu depășirea termenului de 6 luni prevăzut de art. 35 alin. (2) din lege.

73. Prin urmare, cum problema tipului de acțiune aflat la dispoziția persoanei care se consideră îndreptățită ulterior împlinirii termenului de 6 luni prevăzut de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 și eventuala tardivitate a introducerii acesteia sunt chestiuni care țin de instituții de drept procesual care nu au fost aplicate și nu au fundamentat în mod direct soluția adoptată în cauză, se constată că nu se poate reține îndeplinirea condiției de admisibilitate a sesizării, anume ca aceasta să fie privitoare la o chestiune de drept de a cărei lămurire să depindă soluționarea pe fond a cauzei în care a fost ridicată.

74. Condiția *noutății chestiunii de drept* supusă interpretării este îndeplinită — în lumina jurisprudenței Înaltei Curți de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept — atunci când aceasta își are izvorul în reglementări recent intrate în vigoare și instanțele nu i-au dat încă o anumită interpretare și aplicare la nivel jurisprudențial ori atunci când se impun anumite clarificări, într-un context legislativ nou sau modificat față de unul anterior, de natură să impună reevaluarea sau reinterpretarea normei de drept analizate.

75. Întrebarea instanței de trimitere ține de interpretarea și aplicarea unui text de lege, cel prevăzut de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 care, chiar dacă se regăsește în conținutul unui act normativ ce și-a pierdut caracterul de lege nouă, prin funcția și modul de reglementare, abia începe să devină actual, aplicabilitatea sa fiind amânată după expirarea termenelor noi puse la dispoziția entităților investite sau unităților deținătoare, pentru soluționarea notificărilor, prin Legea nr. 165/2013 (unele dintre aceste termene abia împlinindu-se, iar altele nefiind încă împlinite).

76. Jurisprudența consultată nu poate fi considerată unitară cât timp există instanțe care au soluționat cereri întemeiate pe dispozițiile art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 prin respingerea lor ca tardive, pentru depășirea termenului de 6 luni

prevăzut pentru sesizarea instanței, în timp ce altele au soluționat același tip de acțiuni pe fond, fără verificarea aspectului formal legat de data introducerii acțiunii.

77. Analiza hotărârilor judecătorești pronunțate și a punctelor de vedere exprimate de colectivele de judecători de la instanțele naționale oferă indicii referitoare la posibilitatea ivirii unei practici neunitare pe chestiunea de drept sesizată, însăși opinia instanței de trimitere fiind în disonanță cu cea parte a practicii judiciare ce a făcut aplicarea dispozițiilor art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013.

78. Problema de drept ce face obiectul întrebării prealabile nu a fost dezlegată de Înalta Curte de Casație și Justiție nici pe cale jurisprudențială, dar nici pe calea recursului în interesul legii.

79. Cum însă regularitatea sesizării Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept presupune îndeplinirea cumulativă a condițiilor de admisibilitate regăsite în cuprinsul art. 519 din Codul de procedură civilă și cum condiția referitoare la împrejurarea ca, prin dezlegarea ce i se va da, chestiunea de drept să conducă la soluționarea pe fond a cauzei deduse judecătii nu este îndeplinită, se constată ca fiind inadmisibilă sesizarea.

80. Pentru aceste considerente, în temeiul art. 521 din Codul de procedură civilă,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel București — Secția a IV-a civilă, în Dosarul nr. 13.203/3/2016, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept:

„În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 26 alin. (3) din Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945—22 decembrie 1989, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare, poate fi sesizată instanța de judecată după împlinirea termenului de 6 luni instituit de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, ulterior împlinirii termenelor instituite prin art. 33 alin. (1) din această lege, cu o cerere de soluționare pe fond a notificării persoanei îndreptățite, notificare nesoluționată de către entitatea deținătoare, sau această cerere este tardivă, dat fiind că este formulată ulterior împlinirii termenului astfel instituit prin art. 35 alin. (2) din lege?”

În aplicarea art. 1.528 din Codul civil, raportat la art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, este tardivă sau nu cererea persoanei îndreptățite adresată instanței ulterior împlinirii termenului de 6 luni instituit de art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, prin care se solicită obligarea unității deținătoare să soluționeze notificarea după împlinirea termenelor instituite prin art. 33 alin. (1) din Legea nr. 165/2013 (obligație de a face)?”

Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 521 alin. (3) din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședință publică, astăzi, 14 mai 2018.

PREȘEDINTELE DELEGAT AL SECȚIEI I CIVILE,

LAVINIA CURELEA

Magistrat-asistent,
Mihaela Lorena Mitroi

EDITOR: GUVERNUL ROMÂNIEI

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; C.I.F. RO427282,
IBAN: RO55RNCB0082006711100001 Banca Comercială Română — S.A. — Sucursala „Unirea” București
și IBAN: RO12TREZ70050699XX000531 Direcția de Trezorerie și Contabilitate Publică a Municipiului București
(alocat numai persoanelor juridice bugetare)

Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, internet: www.monitoruloficial.ro

Adresa pentru publicitate: Centrul pentru relații cu publicul, București, șos. Panduri nr. 1,
bloc P33, parter, sectorul 5, tel. 021.401.00.73, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72

Tiparul: „Monitorul Oficial” R.A.

